

Alcohol, drugs, medicijnen en werk: Hoe kun je problemen voorkomen?

Marlies van Dissel

22-11-2024

Over het Trimbos-instituut

- Kennisinstituut voor mentale gezondheid en middelengebruik
- We helpen werkgevers met vraagstukken over het gebruik van alcohol, drugs en medicijnen tijdens en buiten werktijd.

Aan het einde van deze sessie weet je meer over:

- hoeveel werkenden drinken, drugs of medicijnen gebruiken
- wat de risico's zijn op de werkvloer
- wat een werkgever kan doen om problemen met ADM te voorkomen
- het opstellen van een ADM-beleid

Vraag

Hoeveel % van de werkenden in Nederland ervaart problemen
door alcohol drinken?

Cijfers alcohol- en drugsgebruik werkenden

17%

DRINKT RISKANT

10%

HEEFT DRUGS GEBRUIKT

Cijfers medicijnen en werk

6,3%

SLAAPMEDICATIE

4,5%

STERKE PIJNSTILLERS

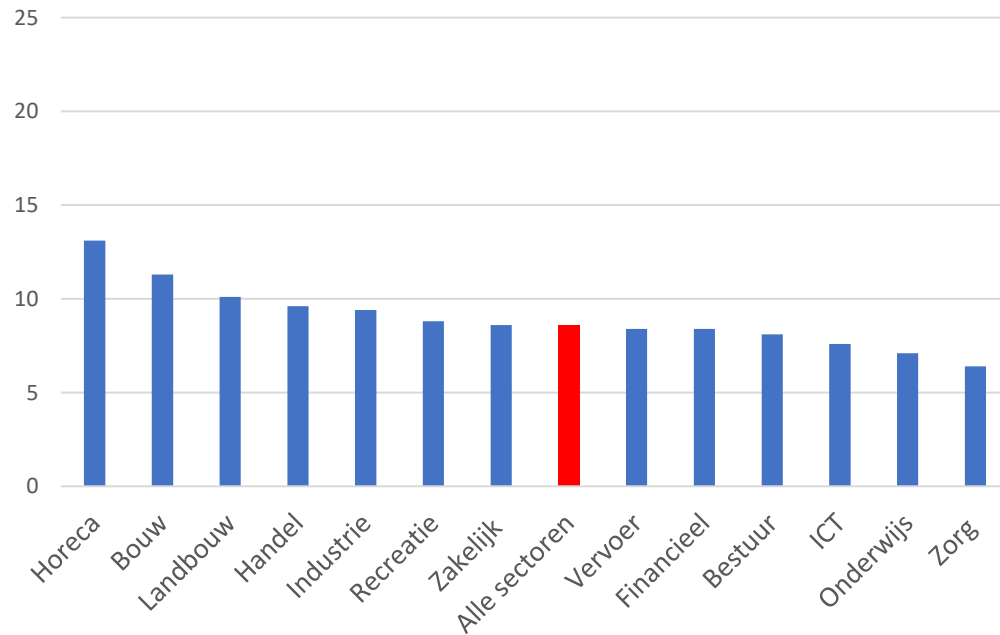

1,8%

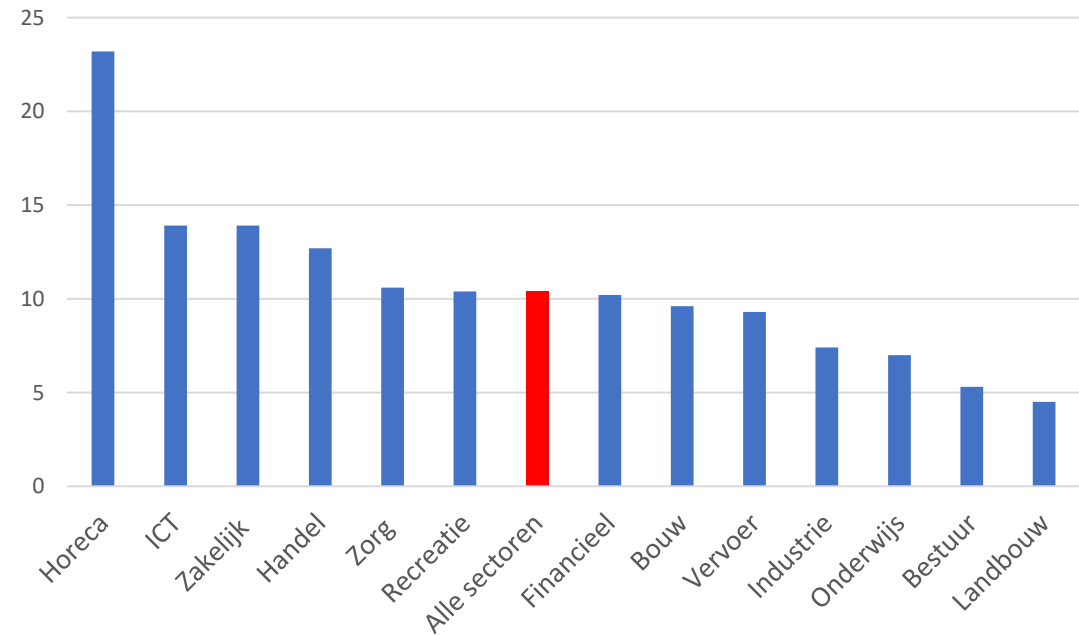
ADHD-MEDICATIE

Sectoren

Overmatig drinken

Drugsgebruik

Risicogroepen voor middelengebruik

- **Leeftijd**

Jongvolwassenen (tot 29 jaar) gebruiken meer alcohol en drugs

- **Geslacht**

Mannelijke medewerkers gebruiken meer alcohol en drugs dan vrouwen

Vrouwelijke medewerkers gebruiken meer slaap- en kalmeringsmiddelen dan mannen

- **Opleidingsniveau**

Medewerkers met een hbo of wo opleiding gebruiken meer alcohol en drugs dan lager opgeleide medewerkers

STELLING: WAT VIND JIJ?

Wat medewerkers in het weekend of in de avond doen met
ADM is geen zaak voor de werkgever.

Wat zijn de risico's?

FOUTEN,
ONGELUKKEN EN
SCHADE

VERZUIM & ZIEKTE

PRODUCTIVITEIT &
KWALITEIT

RUZIE & SPANNING

ONVEILIG GEVOEL
COLLEGA'S

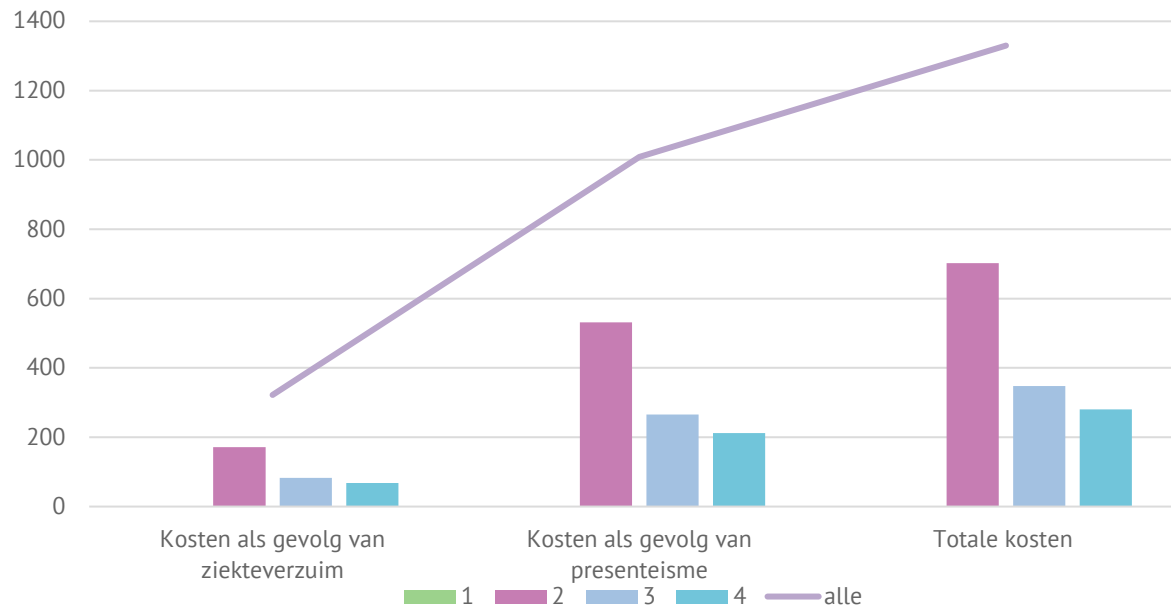

REPUTATIESCHADE

Kosten alcoholgebruik voor werkgevers

Maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) Alcohol 2018

- Het verzuim als gevolg van alcoholgebruik kost werkgevers per jaar 1,3 – tot 1,6 miljard euro
- Kosten als gevolg van presenteïsme zijn hoger dan de kosten van direct verzuim
- Grootste deel van de kosten worden veroorzaakt door groep met een (relatief) lage risicoklasse.

Voorbeeld

Je wordt gebeld over een mannelijke collega van 61 jaar. De man ruikt naar alcohol. Dit is al vaker voorgekomen. Er is een nieuwe leidinggevende en zij weet niet hoe ze er mee om moet gaan.

- Welke acties zou jij ondernemen vanuit jouw rol?
- Wie betrek je hierbij?
- Bestaan hier afspraken over binnen jouw organisatie?

Wat kan een ADM-beleid opleveren?

- Betere werksfeer, meer zorg voor elkaar
- Meer veiligheid op de werkplek voor medewerker en collega's
- Betere gezondheid van medewerkers (duurzame inzetbaarheid)
- Minder productieverlies
- Betere re-integratie na behandeling
- Voorkomen van kosten door ontslagprocedures
- Voorkomen van reputatieschade

Uitgangspunten van ADM-beleid

- Gezond en veilig werken staat voorop
- Inzetten op preventie
- Medewerkers die middelen gebruiken zijn niet per definitie probleemgebruikers of verslaafden
- Een open bedrijfscultuur ondersteunt het in gesprek gaan en blijven

Van incident naar beleid

Madd

Hav
me
Deco

Alcohol-, Drugs- en Medicijnbeleid voor het MKB

Als werkgever in het midden- en kleinbedrijf wil je dat werknemers veilig en gezond werken. Gebruik van alcohol, drugs en bepaalde medicijnen hoort daar niet bij. Maar hoe ga je hier binnen het bedrijf mee om? Maak duidelijke afspraken en leg die vast in een Alcohol-, Drugs- en Medicijnbeleid (ADM-beleid), met behulp van dit sjabloon.

Voorkomen van problemen

Goed ADM-beleid gaat niet alleen over het gebruik van alcohol, drugs en bepaalde medicijnen op het werk. Als werkgever kun je ook een belangrijke rol spelen bij het voorkomen dat medewerkers problemen krijgen door gebruik van alcohol, drugs of medicijnen. Ook kun je medewerkers helpen die te maken hebben met problematisch gebruik. Mensen die te veel alcohol, drugs of medicijnen gebruiken verbergen hun problemen vaak omdat ze zich schamen of omdat ze bang zijn hun baan te verliezen. Een open sfeer en duidelijke afspraken kunnen al helpen. Sommige mensen hebben op dit moment nog geen problemen, maar lopen wel risico. Voor hen is voorkomen extra belangrijk: hoe eerder je de problemen aanpakt, hoe groter de kans op herstel.

Wetten en regels

- In de Arbeidsomstandighedenwet staat dat de werkgever moet zorgen voor een veilige en gezonde werkomgeving.
- In een lijst, de Risico-Inventarisatie en -Evaluatie of Ri&E (als die er is), staan de bedrijfsrisico's beschreven. Hierbij horen ook de risico's van werken onder invloed van alcohol, drugs en bepaalde medicijnen.

Wat levert een ADM-beleid op?

- Veiligheid op het werk voor iedereen en het voorkomen van incidenten
- Minder productieverlies en minder afwezigheid van medewerkers
- Een fijnere sfeer op het werk, waar mensen beter voor elkaar zorgen
- Betere gezondheid van medewerkers (duurzame inzetbaarheid)
- Meer werkplezier
- Makkelijker voor werknemers om weer aan het werk te gaan na behandeling
- Voorkomen van kosten door ontslagprocedures
- Voorkomen van reputatieschade

1

Regels en afspraken | wat mag en wat niet?

Preventie en bewustwording | hoe informeren we medewerkers om problematisch gebruik te voorkomen?

Begeleiding en zorg | hoe ondersteunen en begeleiden we medewerkers als er sprake is van problematisch gebruik?

Handhaving en disciplinaire maatregelen | hoe handhaven we de regels en wat te doen bij overtreding ervan?

Wat kun je nog meer doen om problemen te voorkomen?

- Toegankelijke informatie over risico's middelengebruik beschikbaar stellen
- Regelmatig gesprek aangaan met medewerkers over middelengebruik, zowel individueel als in team
- Bekend maken waar collega's terecht kunnen als ze zich zorgen maken over hun eigen gebruik of dat van een collega
- Leidinggevenden trainen om signalen te herkennen en hierover een gesprek te kunnen voeren

Preventieve interventies

Deze pagina via de link: [Toolbox Alcohol-, Drugs- en Medicijnbeleid \(ADM-toolbox\) - \(herkenalcoholproblematiek.nl\)](https://herkenalcoholproblematiek.nl)

1. Hulpmiddelen voor werkgevers en werknemers

(Groot-)bedrijven

- [Informatie voor het opstellen van een ADM-beleid | ADM-handreiking](#)
- [Breng het gesprek over ADM-beleid op gang | ADM-format](#)

MKB-sector

- [Informatie en invulsjabloon voor het opstellen van een ADM-beleid voor MKB | Sjabloon ADM-beleid MKB](#)

2. Hulpmiddelen voor bedrijfsartsen

- [Hoe ga je het gesprek aan over alcohol? | Gesprekskaart Alcohol](#)
- [NVAB Leidraad bij alcohol-, drugs- en medicijnbeleid binnen organisaties](#)

3. Hulpmiddelen voor werkgevers, werknemers en bedrijfsartsen

- [Werkwijzer signaleren alcoholproblematiek voor werknemer, werkgever en bedrijfsarts](#)
- [E-learning Alcohol, drugs, medicijnen en werk](#)
- [Allesoverdrinken.nl | Het platform voor een gezonder leven met minder alcohol](#)
- [IkPas bedrijven aanbod](#)

4. Cijfers

- [Infographic Alcohol, drugs, medicijnen en werk | Werkend Nederland in 2022](#)
- [Alcohol, drugs en werk – Trimbos-instituut: prevalenties en risico's bij werknemers 2022](#)

Wat doet Trimbos voor werkgevers?

- Informatie beschikbaar op [Alcohol, drugs, medicijnen en werk - Trimbos-instituut](#)
- Onderzoek naar omvang en impact ADM-gebruik in de werksetting
- Adviseren bij opstellen van op maat [ADM-beleid](#)
- Ondersteunen bij het uitrollen van het ADM-beleid
- Voorlichten medewerkers ([ADM-elearning](#), folders, broadcasten, bijeenkomsten, etc.)
- Trainen leidinggevenden, HR, vertrouwenspersonen, bedrijfsmaatschappelijk werkers, bedrijfsartsen, etc.
- Evalueren van beleid en interventies

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Marlies van Dissel
mdissel@trimbos.nl

www.trimbos.nl